



Valsts ieņēmumu
dienests

Metodiskais materiāls

Nodokļu piemērošanas aktuālie jautājumi saistībā ar ārkārtas situācijas izsludināšanu par koronavīrusa (COVID-19) izraisīto uzliesmojumu



12.11.2021.

Saturs

Vispārējie nosacījumi.....	3
Uzņēmumu ienākuma nodokļa un algas nodokļa piemērošana konkrētās situācijās	5
Pievienotās vērtības nodokļa piemērošana konkrētās situācijās.....	9

Vispārējie nosacījumi

Uzņēmumu ienākuma nodokļa maksātājiem ar uzņēmumu ienākuma nodokli apliekamajā bāzē ietver šādus ar nodokli apliekamus objektus:

1) sadalīto peļņu, kas ietver:

a) aprēķinātās dividendes, tai skaitā ārkārtas dividendes,

b) dividendēm pielīdzinātas izmaksas,

c) nosacītās dividendes, kas aprēķinātas saskaņā ar Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 7.pantu;

2) nosacīti sadalīto peļņu, kas ietver:

a) ar saimniecisko darbību nesaistītos izdevumus, kas aprēķināti saskaņā ar Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 8.pantu,

b) nedrošos debitoru parādus, kas aprēķināti saskaņā ar Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 9.pantu,

c) palielinātus procentu maksājumus, kas aprēķināti saskaņā ar Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 10.pantu,

d) aizdevumu saistītai personai, kas aprēķināts saskaņā ar Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 11.pantu,

e) ienākumus, kurus nodokļu maksātājs būtu saņēmis, vai izdevumus, kuri nodokļu maksātājam nebūtu radušies, ja komerciālās un finanšu attiecības būtu veidotas vai nodibinātas pēc noteikumiem, kas būtu spēkā starp divām neatkarīgām personām, un ja šo starp saistītām personām (no kurām viena ir nodokļa maksātājs) slēgto darījumu vērtība būtu atbilstoša tirgus cenai (vērtībai), kuras aprēķināšanas metodes nosaka Ministru kabinets,

f) labumus, kurus nerezidents piešķir saviem darbiniekiem vai valdes (padomes) locekļiem, neatkarīgi no tā, vai saņēmējs ir rezidents vai nerezidents, ja tie tiek attiecināti uz pastāvīgās pārstāvniecības darbību Latvijā,

g) likvidācijas kvotu.

Tādējādi ar uzņēmumu ienākuma nodokli apliekamo bāzi veido sadalītā peļņa un nosacīti sadalītā peļņa, t.sk., arī ar saimniecisko darbību nesaistīti izdevumi.



Identificējot ar saimniecisko darbību nesaistītus izdevumus, tos vērtē ne tikai atbilstoši juridiskajai formai, bet arī darījuma ekonomiskajai būtībai.

Klasificējot saimnieciskās darbības rezultātā radušās izmaksas, komercsabiedrībai katrs konkrēts izdevumu veids ir jāizvērtē atsevišķi atbilstoši saimnieciskās darbības definīcijai un saistībā ar veicamās saimnieciskās darbības virzieniem vai nozares īpatnībām tiktāl, ciktāl izdevumi ir tieši saistīti ar komercsabiedrības saimniecisko darbību un nepieciešami tās nodrošināšanai.

Reģistrētam **pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) maksātājam**, kurš izmanto tiesības atskaitīt priekšnodokli, ir jāpierāda **Pievienotās vērtības nodokļa likumā** noteikto priekšnoteikumu esamība, t.sk., tam jāspēj pierādīt, ka konkrētās preces vai pakalpojumi ir saņemti un izmantoti saimnieciskās darbības Pievienotās vērtības nodokļa likuma izpratnē ietvaros veikto apliekamo darījumu nodrošināšanai vai tādu citās valstīs veiktu darījumu nodrošināšanai, kuri būtu apliekami ar nodokli, ja tie tiktu veikti iekšzemē, un ka darījuma veikšanas brīdī darījuma partneris (preču piegādātājs vai pakalpojuma sniedzējs) nav izslēgts no Valsts ieņēmumu dienesta PVN maksātāju reģistra.

Gadījumā, ja izpildās minētie nosacījumi un reģistrēts PVN maksātājs, ievērojot Ministru kabineta 2021.gada 9.oktobra rīkojumā Nr.720 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" noteiktās prasības, pārtrauc sabiedrībai publiski pieejamos pasākumus un atceļ plānotos komandējuma braucienus, par kuriem iepriekš tika veikti avansa maksājumi un par kuriem netiek atgriezta nauda, tad tas ir tiesīgs priekšnodokli atskaitīt no valsts budžetā maksājamās nodokļa summas, ja ir dokumentāri pierādījumi par šādu izdevumu nepieciešamību ar PVN apliekamo darījumu nodrošināšanai un ir izsekojams to izlietojums.



Izvērtējot priekšnodokļa atskaitīšanas tiesības, jāņem vērā, ka nodokļa rēķinā norādīto nodokli par precēm un pakalpojumiem reģistrēta nodokļa maksātāja darbinieku atpūtai, personiskajām vajadzībām (tai skaitā transporta pakalpojumi, degvielas iegāde un elektronisko sakaru pakalpojumi), ēdināšanai, veselības uzlabošanai un izklaides pasākumiem neatskaita kā priekšnodokli. Ārkārtas situācijas izsludināšana par koronavīrusa (COVID-19) izraisīto uzliesmojumu neatceļ priekšnodokļa par minētajiem izdevumiem atskaitīšanas aizliegumu.

Uzņēmumu ienākuma nodokļa un algas nodokļa piemērošana konkrētās situācijās

1) Komerksabiedrības darbinieki ārkārtas situācijas laikā strādā attālināti. Veicot attālināto darbu no mājām, darbinieki darba vajadzībām lieto:

- komerksabiedrībai piederošos portatīvos datorus, mobilos telefonus, mēbeles (krēslus, galdus u.c.), kā arī komerksabiedrības nodrošinātus elektronisko sakaru pakalpojumus (interneta pieslēgumu, SIM karti).
- darbinieks pats savu datoru un telefonu;

Vai šādi izdevumi veido komerksabiedrībai ar nodokļiem apliekamu objektu?

Komerksabiedrībai piederoši datori, mobilie telefoni, mēbeles ir tās pamatlīdzekļi, un visi izdevumi saistībā ar to lietošanu un uzturēšanu ir saimnieciskās darbības izdevumi, arī gadījumā, ja darbinieki veic darba pienākumus attālināti. Arī izdevumi saistībā ar komerksabiedrības nodrošinātajiem elektronisko sakaru pakalpojumiem ir saimnieciskās darbības izdevumi, kuri **nav apliekami** ar uzņēmumu ienākuma nodokli.

Situācijā, ja komerksabiedrība iegādājas datoru, mobilo telefonu, krēslu utt. darbiniekam attālinātā darba veikšanai un apmaksā tai izrakstītos attiecīgos rēķinus, tie ir komerksabiedrības aktīvi un to iegādes izdevumi **nav apliekami** ar uzņēmumu ienākuma nodokli.

Darba devēja izdevumi par datoriem, mēbelēm, kancelejas piederumiem, tālruņiem, elektroniskajiem pakalpojumiem un citiem attālinātam darbam nepieciešamiem aprīkojumiem **neveido darbiniekam ienākumu** un algas nodokļa objektu.

Savukārt gadījumā, ja darba devējs izmaksā kompensāciju darbiniekam par darbinieka personīgā datora, telefona, mēbeļu, interneta pieslēguma u.tml. izmantošanu darba vajadzībām, tad tā uzskatāma par darbinieka labumu un veido ar algas nodokli apliekamu objektu. Kompensācijas summa, kas aplikta ar algas nodokli, komerksabiedrībai ir saimnieciskās darbības izdevums, ko neapliek ar uzņēmumu ienākuma nodokli.

Tomēr, ja veidojas situācija, kad darbiniekam rodas papildu izmaksas par personīgā telefona rēķina apmaksu, ja darbinieks darba pienākumus dēļ ir zvanījis uz ārvalstīm, tad darba devējs var kompensēt attiecīgās izmaksas (ja darbinieks iesniedzis sarunu izrakstu un pamatojumu šo sarunu nepieciešamībai darba vajadzībām). Šāda izdevumu kompensācija **neveido darbiniekam ienākumu** un algas nodokļa objektu, kā arī darba devējam ir uzskatāma par saimnieciskās darbības izdevumiem.

2) Komerksabiedrība ārkārtas situācijas laikā, lai nodrošinātu darbinieka drošu nokļūšanu no dzīvesvietas darba vietā un atpakaļ dzīvesvietā, kompensē tam izdevumus par degvielas iegādi darbinieka privātajai automašīnai. Vai šādi izdevumi veido komerksabiedrībai ar nodokļiem apliekamu objektu?

Ārkārtas situācijas laikā darba devēja izdevumi darbinieka nogādāšanai no dzīvesvietas uz darbu un no darba uz dzīvesvietu, tostarp arī izdevumi saistībā ar

kompensāciju darbiniekam par degvielas iegādi darbinieka privātajai automašīnai, ar kuru tas brauc uz darbu un no darba uz dzīvesvietu, ir saimnieciskās darbības izdevumi, kuri **nav apliekami** ar uzņēmumu ienākuma nodokli.

Minētajā situācijā:

1) kompensācija par degvielas iegādi ir darba devēja izdevums un neveido darbiniekam ar algas nodokli apliekamu objektu.

2) kompensāciju izmaksā, pamatojoties uz darbinieka iesniegtajiem čekiem par degvielas iegādi (kas nepieciešama, lai nodrošinātu braucienus **no dzīvesvietas uz darba vietu un no darba vietas uz dzīvesvietu**);

3) darba devējs mēnesī patērēto degvielas apmēru apliecina ar iekšējo dokumentu, kurā norādīts ceļa posms no darba uz mājām un no mājām uz darbu un mēnesī veikto braucienu skaits, nerakstot ikdienas maršruta lapas (ceļa zīmes);

4) darba devējam un darbiniekam nav jānoslēdz līgums par darbinieka personīgā auto izmantošanu.

3) Komerksabiedrība plānoja nosūtīt darbiniekus uz Vācijas komandējumā, kas tika atcelts sakarā ar koronavīrusa "Covid-19" izplatību. Komerksabiedrībai radušies zaudējumi saistībā ar lidmašīnas biļešu iegādi un viesnīcas rezervāciju. Vai šādus izdevumus jāiekļauj uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē un jāapliek ar uzņēmumu ienākuma nodokli?

Vispārīgā gadījumā komerksabiedrības izdevumi darbinieku komandējumiem ir saimnieciskās darbības izdevumi, kurus neiekļauj uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē. Izdevumi saistībā ar iegādātajām aviobiļetēm ar mērķi nosūtīt darbiniekus komandējumā, kurš atcelts sakarā ar vīrusa "Covid-19" izplatību, ir uzskatāmi par saimnieciskās darbības izdevumiem. Tātad komerksabiedrība šādus izdevumus **neiekļauj** uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē un neapliek ar uzņēmumu ienākuma nodokli.

Ar saimniecisko darbību saistīti izdevumi ir arī izdevumi Darba aizsardzības likuma prasību izpildei, kā arī izdevumi, kas saistīti ar profilaktiskiem veselības aizsardzības pasākumiem nozarēs, kurās darba apstākļi to prasa (Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 8.panta piektās daļas 3.punkts).

4) Komerksabiedrība – darba devējs nosūtīja darbinieku pārbaudīt veselības stāvokli - nodot analīzes laboratorijā (lai noteiktu koronavīrusa "Covid-19" klātbūtni). Komerksabiedrība samaksāja par attiecīgām analīzēm laboratorijā. Savukārt cits darbinieks pēc savas iniciatīvas devās nodot analīzes laboratorijā (lai noteiktu koronavīrusa "Covid-19" klātbūtni). Darbinieks samaksāja par attiecīgām analīzēm laboratorijā, bet komerksabiedrība tam kompensēja radušos izdevumus.

Vai minētie izdevumi jāiekļauj uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē un jāapliek ar uzņēmumu ienākuma nodokli? Vai maksājumi ir darbinieka ienākums, kas ir apliekams ar algas nodokli?

Komerksabiedrības izdevumi par analīzēm laboratorijā ir saistīti ar uzņēmuma saimniecisko darbību (t.i., gan par darbinieku, kuru nosūtīja uz analīzēm darba devējs, gan par darbinieku, kurš nodeva analīzes pēc savas iniciatīvas). Tātad komerksabiedrība šādus izdevumus **neiekļauj** uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē un neapliek ar uzņēmumu ienākuma nodokli.

Kompensācija par analīzēm ir darba devēja izdevums un neveido darbiniekam ar algas nodokli apliekamu objektu.

Darba devējs izmaksā kompensāciju darbiniekam, pamatojoties uz konkrēto maksājumu apliecinošo dokumentu (kases čeku vai kvīti), kuru darbinieks iesniedzis darba devējam. Tātad konkrēto maksājumu apliecinošam dokumentam (kases čekam vai kvītij) ir jābūt darba devēja rīcībā, un darbiniekam nav tiesību šo pašu izdevumu attiecināt uz saviem attaisnotajiem izdevumiem par ārstniecību, aizpildot gada ienākumu deklarāciju vai iesniegt apdrošināšanas kompānijai.

Komerksabiedrības darbinieks iesniedza komerksabiedrības grāmatvedim izdevumus apliecinošos dokumentus skenētā veidā, ievērojot to, ka ārkārtas situācijas laikā darbinieki var veikt attālināto darbu. Grāmatvedis iekļauj attiecīgos izdevumus grāmatvedības uzskaitē komerksabiedrības izdevumos, pamatojoties uz attiecīgajiem dokumentiem skenētā veidā. Pēc ārkārtas situācijas beigām izdevumus apliecinošie dokumenti tiks noformēti atbilstoši uzņēmuma vadītāja noteiktajai grāmatvedības politikai.

5) Komerksabiedrība ir pieņēmusi lēmumu nodrošināt darbinieku, kuri nevar strādāt attālināti, regulāru ēdināšanu ar mērķi ievērot drošības pasākumus un mazināt darbinieku došanos uz sabiedriskās ēdināšanas iestādēm. Komerksabiedrībā nav noslēgts darba koplīgums. Vai izdevumus par darbinieku ēdināšanu ārkārtas situācijas laikā var uzskatīt par personāla ilgtspējas pasākumu izdevumiem, lai gan darba koplīgums nav noslēgts?

Uzņēmumu ienākuma nodokļa aprēķināšanas vajadzībām ar saimniecisko darbību saistīti izdevumi ir darba devēja apmaksātie darba koplīgumā noteiktie darbinieku ēdināšanas izdevumi, kuri netiek aplikti ar iedzīvotāju ienākuma nodokli saskaņā ar likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" normām.

Tātad, ja komerksabiedrība saviem darbiniekiem nodrošina ēdināšanu, kas noteikta darba koplīgumā, tad šos izdevumus neiekļauj nodokļa bāzē un neapliek ar uzņēmumu ienākuma nodokli.

Savukārt, ja darbinieku ēdināšana darba koplīgumā nav atrunāta, tad komerksabiedrības izdevumi, kas radušies saistībā ar darbinieku ēdināšanu, ir uzskatāmi par nesaistītiem ar saimniecisko darbību, tos **iekļauj** nodokļa bāzē un apliek ar uzņēmumu ienākuma nodokli. Tātad arī gadījumā, ja komerksabiedrības darbinieki veic attālināto darbu no mājām un darba devējs tiem nodrošina ēdiena piegādi uz mājām, komerksabiedrības izdevumi ir uzskatāmi par nesaistītiem ar saimniecisko darbību, tos **iekļauj** nodokļa bāzē un apliek ar uzņēmumu ienākuma nodokli.

6) Komerksabiedrība ir iegādājusies dažādus dezinfekcijas līdzekļus roku un virsmu tīrīšanai, vienreizējās lietošanas cimds, maskas un medicīnisko iekārtu temperatūras mērīšanai (infrasarkan termometru). Minētie līdzekļi ir izvietoti pie ieejas un arī atbilstošās komerksabiedrības telpās. Minētais lietu kopums nepieciešams, lai nodrošinātu komerksabiedrības darbinieku un apmeklētāju profilaktiskus veselības aizsardzības pasākumus koronavīrusa izplatības periodā, un tas ir pieejams gan darbiniekiem, gan apmeklētājiem.

Vai minētie komerksabiedrības izdevumi jāiekļauj uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē un jāapliek ar uzņēmumu ienākuma nodokli?

Komerksabiedrības izdevumi, iegādājoties dezinfekcijas līdzekļus, cimds, maskas, termometru u.c. individuālās aizsardzības līdzekļus, kurus izmanto uzņēmumā, ir uzskatāmi par saimnieciskās darbības izdevumiem. Tātad komerksabiedrība šādu

izdevumus **neiekļauj** uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē un neapliek ar uzņēmumu ienākuma nodokli.

7) Komerksabiedrība ir iegādājusies pārtikas piedevas, vitamīnus un bezrecepšu medikamentus saviem darbiniekiem ar mērķi pasargāt tos koronavīrusa izplatības periodā. Šie izdevumi nav personificējami un darbinieki var izvēlēties tos lietot pēc nepieciešamības. Vai minētie izdevumi jāiekļauj uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē un jāapliek ar uzņēmumu ienākuma nodokli?

Komerksabiedrības izdevumi, kas radušies saistībā ar pārtikas piedevu, vitamīnu un bezrecepšu medikamentu iegādi darbiniekiem un kas nav personificējami, ir uzskatāmi par nesaistītiem ar saimniecisko darbību, tos **iekļauj** nodokļa bāzē un apliek ar uzņēmumu ienākuma nodokli.

8) Komerksabiedrība darbiniekiem, kuri arī ārkārtas situācijas laikā turpina veikt darbu savās darba vietās, ir iegādājusies augļus, medu un kumelišu tēju, kas novietota komerksabiedrības telpās esošajā virtuvē (atpūtas telpā) darbinieku vajadzībām. Vai minētie komerksabiedrības izdevumi jāiekļauj uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē un jāapliek ar uzņēmumu ienākuma nodokli?

Ja minētie izdevumi, nav atrunāti darba **koplīgumā**, tad komerksabiedrības izdevumi **augļu, medus un kumelišu tējas iegādei** (kas nav personificējami) ir uzskatāmi par nesaistītiem ar saimniecisko darbību, tos iekļauj uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē un **apliek ar uzņēmumu ienākuma nodokli**.

Pievienotās vērtības nodokļa piemērošana konkrētās situācijās

1) Saistībā ar izsludināto ārkārtējo situāciju ar mērķi ierobežot "Covid-19" izplatību uzņēmums – reģistrēts PVN maksātājs – pārtrauc pasākumus, kā arī plānotos komandējuma braucienus, par kuriem jau iepriekš tika veikti avansa maksājumi, tādi, kā aviobiļešu iegāde, viesnīcu noma, avansa maksājums par piedalīšanos izstādē, u.c. Nauda no darījuma partneriem netiek atmaksāta. Vai uzņēmums drīkst veikt priekšnodokļa atskaitījumus saistībā ar šiem izdevumiem?

Priekšnodoklis par precēm un pakalpojumiem, kas saņemti saimnieciskās darbības ietvaros veikto apliekamo darījumu nodrošināšanai vai tādu citās valstīs veiktu darījumu nodrošināšanai, kuri būtu apliekami ar nodokli, ja tie tiktu veikti iekšzemē, ir atskaitāms, ja nodrošināti dokumentāli pierādījumi par šādu izdevumu nepieciešamību un ir izsekojams to izlietojums.

2) Komerksabiedrība – reģistrēts PVN maksātājs – ir iegādājusies pārtikas piedevas, vitamīnus un bezrecepšu medikamentus saviem darbiniekiem ar mērķi pasargāt tos koronavīrusa izplatības periodā, kā arī ir pieņēmusi lēmumu nodrošināt darbinieku, kuri nevar strādāt attālināti, regulāru ēdināšanu ar mērķi ievērot drošības pasākumus un mazināt darbinieku došanos uz sabiedriskās ēdināšanas iestādēm. Vai pie šādiem nosacījumiem uzņēmums drīkst atskaitīt nodokļa rēķinos norādīto nodokli par precēm un pakalpojumiem minēto vajadzību nodrošināšanai?

Ņemot vērā, ka norādītajām vajadzībām iegādātās preces un pakalpojumi nav saņemti un izmantoti komersanta ar apliekamo darījumu nodrošināšanai, nodokļa rēķinos norādītās summas nav atskaitāmas kā priekšnodoklis no valsts budžetā maksājamās nodokļa summas.

3) Lai nodrošinātu komerksabiedrības darbinieku un apmeklētāju profilaktiskus veselības aizsardzības pasākumus koronavīrusa izplatības periodā, komerksabiedrība – reģistrēts PVN maksātājs – ir iegādājusies dažādus dezinfekcijas līdzekļus roku un virsmu tīrīšanai, vienreizējās lietošanas cimdus, maskas un medicīnisko iekārtu temperatūras mērīšanai (infrasarkano termometru). Minētie līdzekļi ir izvietoti pie ieejas un arī atbilstošās komerksabiedrības telpās. Vai uzņēmums drīkst veikt priekšnodokļa atskaitījumus saistībā ar šiem izdevumiem?

Priekšnodoklis par precēm un pakalpojumiem, kas saņemti saimnieciskās darbības ietvaros veikto apliekamo darījumu nodrošināšanai vai tādu citās valstīs veiktu darījumu nodrošināšanai, kuri būtu apliekami ar nodokli, ja tie tiktu veikti iekšzemē, ir atskaitāms, ja nodrošināti dokumentāli pierādījumi par šādu izdevumu nepieciešamību un ir izsekojams to izlietojums.